

κτωδρίου Π. Ε. Διατάγματος Αύτης να θέση μονίμως τὰ θεμέλια. Εὐαρέστως δὲ βλέπω, Μεγαλειότατε, ὅτι ἡ σπουδαία αὐτὴ ἀπόφασις εὔρε τὴν μεγαλειότεραν ὑποδοχὴν παρὰ τοῖς φίλοις τῆς Ἑλλάδος, προθυμοποιημένοις νὰ προσφέρωσι διάφορα χρήσιμα βιβλία εἰς πλουτισμὸν τῶν βιβλιοθηκῶν τούτων.

Ἡ ἀρχαία Ἑλλάς, Μεγαλειότατε, διὰ τῆς ἐκ παντὸς τρόπου περιποίησεως τῶν Μουσῶν περιήλθεν εἰς δόξαν καὶ ἰσχὺν, εἰς ἃ οὐδὲν πάλαι ἐφίκετο ἔθνος. Εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν τῶν ἐλευθέρων τεχνῶν κτῆσιν ἀφείλει τὸ σέβας, οὗ ἀπ' αἰῶνος καὶ μέχρι τοῦ νῦν παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς ἀπολαύει. Δι' αὐτῶν ὑπέστη ἐν σινέτει τὰς συμφορὰς, ὅσαι ποτὲ ἐπέσκηψαν αὐτῇ. Αὐτὰ διέτωσαν ἐνδοξον αἰεὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς. Ἡ Ἑλλάς δὲν ἐξήρευσε πλοῦτη ἐκ πλεονεξίας, οὐδὲ ἐπέζητηεν ἐπιστραφεῖς ἐπὶ τὴν εὐρείαν οἰκουμένην κατακτήσεις, εἰμὴ ἐπὶ λόγῳ διαδόσεως πολιτισμοῦ. Ἀπληστος ἐγένετο μόνον περὶ τὴν σοφίαν, ἣτις διαφωτίζει τὸν νοῦν καὶ καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἄξιον τοῦ κλήρου οὗ παρὰ τοῦ δημιουργοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἔτυχεν. Ἐπεδίωξε μετὰ σπουδῆς πάσας τὰς ἐλευθέρους τέχνας, αἵτινες ρυθμίζουσι τὰ ἦθη, ἀπαλύνουσι τὴν καρδίαν καὶ παρέχουσι τὴν δέουσαν τέρψιν ἐν τῷ βίῳ. Τὰ δύο ταῦτα ἔπλα περιεζωσμένη διετήρησεν ἐπὶ μήκιστον τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν αὐτάρκη αὐτῆς εὐπορίαν ὡς ὀρθῶς περὶ αὐτῆς ἐφθέθη. « Τῇ Ἑλλάδι μὲν αἰεὶ ἔκοτε σύντροφός ἐστι, ἀρετὴ δ' ἐπακτός ἐστι ἀπὸ ἕτε σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ. (Ηρόδ. Ζ. 102).

Ἡ δὲ νέα Ἑλλάς, Μεγαλειότατε, διατηρήσασα ἀναλλοίωτον τὸ πνεῦμα τῆς μητρὸς αὐτῆς διὰ μυρίων περιπετειῶν, συνεστάθη ἐπὶ τέλους εἰς αὐτόνομον ἔθνος διὰ τῶν μεγάλων καὶ πολυχρονίων αὐτῆς ἀγώνων καὶ τῆς προστασίας τῶν Εὐεργετιδῶν δυνάμεων· εὐλογηθεῖσα δὲ ὑπὸ τῆς αἰετοῦ εὐνοσύνης αὐτῆς θείας Προνοίας διὰ Βασιλέως τὰ συμφέροντα αὐτῆς περὶ πλείστου ποιουμένου, ἤρξατο ὑπὸ τὰ σκήπτρα αὐτοῦ ἐπαναλαμβάνουσα σὺν τῇ εὐνομίᾳ καὶ τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς παιδείαν, ἀνακαλοῦσα αὐτὴν ἐκ τῆς σοφῆς Εὐρώπης μετ' ἀπάντων οἷς περιεβλήθη ἐν τῇ ξενίᾳ αὐτῆς κοσμημάτων ὑπὸ τῆς περιποίησεως ἧς ἐκεῖ ἔτυχε κατὰ τὸν μακρὸν τῆς ἀποδημίας αὐτῆς αἰῶνα. Σύνεστι δ' ἐν πᾶσι χρωσμένη καὶ ὁσημέραι ἐπὶ τὸ τελειότερον παιδευομένη θέλει, διὰ τῆς χειραγωγίας Ἰγῶν, περιέλθει εἰς τὴν βαθμίδα τῆς ἀναπτύξεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἐξευγενισμένων ἐθνῶν, ἅτινα ἐν πάσῃ τῇ ἐκστῆς ἀναμορφώσει ἔθετο εἰς παράδειγμα. Χαίρω δὲ, Βασιλεῦ, καθορῶν ἐν τῇ εἰκόνι τῆς διανοητικῆς ταύτης κινήσεως, χιλιάδας εὐπαιδευτῶν ἀνδρῶν ἐν τε τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ τραπέντων εἰς διάφορα ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα καὶ ἀπολαυόντων τῶν ἀπὸ τῆς παιδείας ἀγαθῶν. Οὗτοι πάντες, Μεγαλειότατε, εἰσὶ ζῶντα μαρτυρία τῶν ἐπὶ τέταρ-

τον αἰῶνος ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τοῦ ἔθνους ἐνδελεχῶν ἀγώνων τῆς Υ. Μεγαλειότητος.

Ἰπποσημειοῦμαι εὐσεβῶς

τῆς Ἰμετέρας Μεγαλειότητος

ταπεινότητος καὶ εὐπειθέστατος θεράπων

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Δημοσ. Ἐκπαιδεύθ. Ἰπουργός

Χ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 29 Φεβρουαρίου 1856.

ΖΩΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΠΛΑΝΗΣ.

— 0 —

Ὡς παράδειγμα μεγίστης φιλοπατρίας ἀναφέρομεν συνεχῶς καὶ γράφοντες καὶ ὁμιλοῦντες τὸν Καπλάνην καὶ τὴν Ζωσιμαίαν ἀδελφότητα, καὶ ἄλλους εὐεργετήσαντας πρὸ τοῦ ἀγῶνος τὴν Ἑλλάδα εἴτε δι' ἀδρῶν χρηματικῶν συνεισφορῶν, εἴτε διὰ διδασκαλίας· καὶ ὅμως ὀλίγον γνωρίζομεν τὰ κατ' αὐτοὺς, διότι ἡ δὲν ἐγένετο φροντίς νὰ γραφῇ ὁ βίος αὐτῶν, ἢ ἂν τινος ἐγράφη, ἢ περιγραφῇ περιήλθεν εἰς ἡμᾶς ἀτελής, πολλάκις ἀσυνάρτητος, καὶ διὰ τοῦτο οὐχὶ τόσο διδακτικῆ ἀναλόγως πρὸς τὴν πρόβειν καὶ τὴν ἐνέργειαν τῶν αἰοιδίμων ἐκείνων. Καταδεικνύομεν ἐπίτηδες τὴν πρόβειν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, διότι δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀγαπᾷ τις ἀπλῶς τὴν πατρίδα, καὶ νὰ δαπανᾷ, ἢ ἄλλως πως νὰ ἐργάζεται ὑπὲρ αὐτῆς· ἀνάγκη, ἵνα καρποφορήσῃ τὸ καλὸν καὶ εὖρη μιμητὰς, νὰ πράττηται καὶ καλῶς, ὅπως τῶντι ἐπραξεν ὁ ἀξίαγαστος Ζῶης Κωνσταντίνου Καπλάνης περὶ οὗ γράφομεν.

Τὰς περὶ αὐτοῦ πληροφορίες ὡς καὶ τὸ προσφιλὲς ἀπεικόνισμα ἐπορίσθημεν ἐκ δύο δυσσευρέτων βιβλίων ἅτινα ἐχορήγησε πρὸς ἡμᾶς ὁ φιλόμουσος καὶ φιλογενῆς συμπολίτης Κ. Γ. Βέλλιος, δημοσιευθέντων τοῦ μὲν ἐν Βιέννῃ τὸ 1806, τοῦ δὲ ἐν Μόσχᾳ ἑλληνιστί τε καὶ ῥωσιστί τὸ 1809 ἔτος. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον περιέχει « Συστατικά γράμματα τῆς ἐν Ἰωαννίνοις πατριαρχικῆς σχολῆς τῶν φιλοσοφικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν μαθημάτων, τῆς τε πατρώας Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ τῶν ξένων διαλέκτων, ἐκδοθέντα δι' ἐξόδων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμπορευομένων συνεπαρχιωτῶν, εἰς ἐνδειξιν εὐγνώμονος διαθέσεως αὐτῶν τε καὶ τῆς πατρίδος, καὶ κοινῆ τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν Κτίτορα κύριον Ζῶην Κωνσταντίνου Καπλάνην ἐν Μόσχᾳ διατρίβοντα. » Τὸ δὲ δεύτερον, ἐκδοθὲν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καπλάνου, καὶ ἐπιγραφόμενον « Σπάνια εὐποιίας ἔργα τοῦ Ζῶη Κωνσταντίνου Καπλάνη, γεννηθέντος εἰς Γραικίαν τῷ 1736, καὶ ἀποθανόντος εἰς Μόσχαν, τῇ 20 Δεκεμβρίου, τῷ 1806 ἔτει, » διαλαμβάνει σύντομον βιογραφίαν αὐτοῦ, τὴν διαθήκην του, τὸ πατριαρχικὸν σιγγίλιον δὲ οὗ ἐμπεδοῦται ἡ Καπλάνειος σχολὴ καὶ

διατάσσονται λεπτομερῶς τὰ κατ' αὐτήν, ὡς καὶ διάφορα ἄλλα ἐγγράφα.

Δημοσιεύοντες τὴν βιογραφίαν ἀπαράλλακτως, λυπούμεθα ὅτι διὰ τὸ διεξοδικὸν αὐτῶν δὲν δύναμεθα νὰ παραβέτωμεν καὶ τὰς ἐπιστολάς, καὶ μάλιστα τὴν πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμπορευόμενον Πασχάλην Βασιλείου, καὶ τὴν πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην παρ' οὗ ἐξαιτεῖται τὴν διασιγγιλίου καθιέρωσιν τῆς Σχολῆς. Ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐταῖς δὲν εὐρίσκωμεν ἀπλῶς ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα, ἥτοι τὸ αἰσθημα ἐκεῖνο, ἢ μᾶλλον τὴν εἰς ἐκείνην, ὡς εἶπεν ὁ Montaigne (*), ἥτις προσκολλᾷ πάντας ἡμᾶς εἰς τὸν τόπον ὅπου ἐγεννήθημεν. ἀλλ' ἀροσίωσιν τελείαν εἰς αὐτήν, τὸ ἦδυστον τοῦτο πρᾶγμα καὶ ὄνομα (**), καὶ ἀπάρνησιν ἐντελῆ τῶν βιωτικῶν ἀγαθῶν χάριν καὶ πρὸς ὄφελος μόνης αὐτῆς.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλο τι οὐσιωδέστατον ἀνακαλύπτωμεν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ταύταις ὡς καὶ ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ ἀοιδίου Καπλάνου, ἀποδεικνύον τὸν νοῦν καὶ τὴν πείραν τοῦ ἀνδρός. Πρὸ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ νοῦς ὁ Καπλάνης τάττει τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς καρδίας, ὅ ἐστι τὴν ἠθικὴν ἀγωγὴν ἀνευ τῆς ὁποίας θεωρεῖ ἐκείνην ματαιὰν καὶ ἐπικίνδυνον μάλιστα. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἱεροκήρυκα ἐπίτηδες ἐμίσθωσεν εἰς Ἰωάννινα ἵνα καθοδηγῇ τὴν νεολαίαν καὶ τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἠθικῆς, καὶ ἕταστας τῆς δικηγωγῆς τῶν μαθητῶν διώρισεν, καὶ διδασκάλους ἀπήτησεν ἀνδρας ἱκανοὺς ὠφελῆσαι, μαρτυρίαν καὶ ὑπόληψιν ἔχοντας βίου ἀνεπιλήπτου, καὶ λόγου ὀρθοῦ, καὶ εὐσεβῶν δογμάτων εὐτάκτως καὶ εὐμεθοδῶς προάγοντας τοὺς νέους εἰς εὐμάθειαν καὶ χρητὰ ἤθη (***) .

Τὴν δὲ πρόνοιαν ταύτην τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς Καπλανείου Σχολῆς τόσῳ μᾶλλον θαυμάζομεν, ὅσῳ ἡ ἠθικὴ ἀγωγή ὑπὲρ ἧς τοσαύτη φροντίς κατεβάλλετο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς δουλείας, δευτερεύουσα τάττεται σήμερον μετὰ τὰ γράμματα. Διὰ τοῦτο βλέπομεν δυστυχῶς λογίους, καὶ τὸ δυστυχέστερον διδασκάλους τῆς νεολαίας, διαβάλλοντας, φθονοῦντας, ὑποσκελίζοντας, καὶ κατατρέχοντας ἄλλους, καὶ τῇ ὕβρει ἀνυποστόλως καὶ ἀπροκλήτως χρωμένους ἐν τε ὁμιλίαις καὶ γράφαις. Τὰ ἀπαίσια καὶ κκοήθη ταῦτα γράμματα ὁ Καπλάνης ἀποτροπιάζομενος, ἐπέκαλεῖτο τὴν σύντονον μέριμναν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ στήθους.

Ἄξιον τῆς εὐγνωμοσύνης ἡμῶν εἶναι καὶ τὸ σιγγιλιῶδες γράμμα τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου, προσυπογεγραμμένον καὶ ὑπὸ τῶν πατριαρχῶν Ἀντιοχείας Ἀνθεμίου καὶ Ἱεροσολύμων Ἀνθίμου, διὰ

(*) C'est par l'entromise de la coutume que chacun est content du lieu où nature l'a planté; et les sauvages d'Esosse n'ont que faire de la Touraine, ni les Scythes de la Thessalie etc. . . . Chacun en fait ainsi, d'autant que l'usage nous desrobbe le vray visage des choses. » Essais de Michel de Montaigne. Liv. I. Chap. XXII.

(**) Ζ Καπλάνη ἐπιστολὴ πρὸς Πασχάλην Βασιλείου.

(***) Καλλινίκου Πατριάρχου Σιγγιλιῶδες γράμμα, ἐδοθὲν τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1805 ἔτους.

τὰ καθαρῶς Ἑλληνικὰ αἰσθήματα ἅτινα ὑπηγόρευσαν αὐτὸ, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς πατρίδος ζῆλον ὅστις ἀνέφλεγε τὴν καρδίαν τοῦ γράφοντος. Ὁ ἀναγινώσκων αὐτὸ, ἀδύνατον νὰ μὴ πεισθῇ ὅτι ἡ πρωτίστη καὶ εὐρυχωροτέρα κινήσις ἐν τῇ ἐπιώθῃ τὸ πῦρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑπῆρξεν ἡ Ἐκκλησία. « Διηνεκῶς μὲν ὁ χρόνος, λέγει προοιμιάζων ὁ Πατριάρχης ἀνιττόμενος βεβαίως τὴν τύχην τῆς Ἑλλάδος, ῥοῦς ὧν ἀστατεῖ, καὶ σὺν ἑαυτῷ φέρων τὰ ἐν γενέσει αἰεὶ μεταβάλλει ταῦτα καὶ μεταποιεῖ, καὶ οὐδὲν εἰ μὴ τῶν ἐκτός καὶ περὶ τὸν ἄνθρωπον ἀστεμφές καὶ ἀμετακίνητον, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ μένον καταστάσει, ἀρ' ἧς καὶ καθ' ἣν προέβη ἀρξάμενον· ἀλλ' ἡ γνώμη τέως ἐν πολλοῖς νικᾷ, καὶ τὰ τῇ ῥύμῃ τοῦ χρόνου συνεφελεκόμενα, καὶ μεταπίπτοντα ἀνορθοῖ, καὶ καθιστησιν ἐχόμενα τῆς προσόδου, μάλιστα δὲ ὁ κατὰ Θεὸν ζῆλος, εἰς ἑνὸς δι' ἑτέρου πρὸς ἄλλα διῶν, τὰ πολλὰ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς μένων τῆς ἐναντίας τοῦ χρόνου φορᾶς περιγίγνεται, καὶ τὴν αὐτὴν καὶ ἴσην διατιθέμενος ἐν πλείοσι προθυμίαν, καὶ σπουδὴν περὶ τὰ καλὰ καὶ θεάρετα ταῦτα ποιεῖ, ἀντεχόμενος μὲν τῶν ὑπαρχόντων, καὶ κρατούντων τὰ συνεστῶτα, ἀνακαλούμενος δὲ τὰ παρηχηκότα, καὶ ἀνιστῶν τὰ πετόντα, καὶ τὰ ἐλλείποντα ἐκπληρῶν. Ἐπειδὴ τοίνυν τῶν ἐν τῇ λαμπρᾷ πόλει Ἰωαννίνων ἀνθούτων πρὶν Σχολείων τὸ ἕτερον κέπτωκε, καὶ διελύθη ἐκλελοιπότης τοῦ πόρου, ἅτε δὴ τῶν ἀφοσιωθέντων εἰς μισθοὺς διδασκάλων, καὶ βοήθειαν φιλομαθῶν πτωχῶν νέων ἐν τῷ ταμείῳ τῆς πρὶν ἀριστοκρατίας τῶν Ἑνετῶν οἰχομένων, ζῆλῳ τῶν καλῶν, καὶ τῆς κοινῆς ὠφελείας, καὶ τῷ ἐπαινουμένῳ, καὶ θεαρέστῳ πατριωτισμῷ μωπιζόμενος, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν, τῇ ὀφειλομένῃ κατὰ Θεὸν ἀγάπῃ πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς καὶ ὁμοπατρίδας εὐσεβεῖς ἐκεῖ χριστιανοὺς διεκπυρωθεῖς ὁ τιμιώτατος ἐν Πραγματευταῖς κύρ Ζώης Κωνσταντινου Καπλάνη, ἀγκυπητὸς καὶ περιπόνητος ἡμῖν κατὰ Πνεῦμα υἱός, προέθετο ἐγείραι, καὶ συστήσαι νέαν ἑαυτοῦ Σχολὴν, μὴ παριδὼν ὄλωσ ἀποσπῆσθαι τοιαύτην φωταγωγοῦσαν λυχνίαν, καὶ τὸ τῶν ἐπιστημῶν ἐκλιπεῖν φῶς ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι, ἐν ἣ δια τοσοῦτων ἐτῶν οὐ μόνον αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν περίοικον περιήγαγε, καὶ λαμπροὺς ἀνέδειξε φωταγωγούς καὶ διδασκάλους, οἷον Μελετίους, Βησσαρίωνας, Μεθοδίους, Κλήμεντας, Σουγδουρίδας, Παλιανούς, καὶ ἐν τοιοῦτοις καιροῖς Μητρόπολιν πάσης μαθητέως τὴν πόλιν Ἰωαννίνων ἀνέδειξε ». Καὶ ἀλλαχοῦ « Ὑπερεπαινεσάντες οὖν τὸν θεαρέστον καὶ θεοφιλῆ αὐτοῦ ζῆλον καὶ τὸν πολὺν πρὸς ὠφέλειαν τῆς πατρίδος πόθον, καὶ διακαῆ ἔρωτα πρὸς φωτισμὸν ψυχικόν, καὶ ἐπανάληψιν τῆς ἀρχαίας τοῦ γένους καλλοσύνης . . . » Καὶ πορρωτέρω « Ὀφείλουσι δὲ οὗτοι (οἱ διδάτκαλοι) πρῶτον περὶ τὴν ἀρχαίαν καὶ πατρικὴν διάλεκτον τοὺς μαθητὰς ἀναδείξαντες ἐγκρατεῖς, καὶ ἱκανοὺς νοεῖν, καὶ γράφειν κατ' αὐτὴν, δευτέρον ἐπὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς ἰδιαιτέρας μα-

θήσεις προάγειν, καὶ τοὺς περιμένοντας διὰ πάσης ἐγκυκλίου παιδεύσεως διαβιβάζειν πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ μαθητὰς καὶ τοὺς χρεῖαν ἔχοντας ἐπιδοθεῖν, καὶ προκόποντας ἐγκρίνειν, καὶ παραδέχεται ὑπατρόφους πανταχόθεν ἐκ πάσης τῆς Ἡπείρου, μάλιστα ἐκ τῶν ἄκρων, καὶ τῶν τεσσάρων ἐπισκοπῶν τῶν ὑποκειμένων τῇ ἀγιωτάτῃ ταύτῃ Μητροπόλει Ἰωαννίνων, οἵτινες δι' ἐνδειαν παντάπασι ἀγαστοὶ παιδείας διέμεναν, καὶ τῆς πατρῴας ἀρχαίας φωνῆς ἐξέπεσον. Ἀνάγκη γὰρ τοῖς μάλιστα χρῆζουσι, μάλιστα ἐπι-

λιτικῶν ὑποθέσεων, μάλιστα ὁ φιλόσοφος, καὶ μήτε κρίσεις, καὶ ἀνκρίσεις, καὶ αἰρετοκρισίας ἀναδέχεται, μήτε ἐν ταῖς περὶ τῶν συμβαινόντων φιλονεικίαις, καὶ διχογνωμίαις περὶ βιωτικῶν καὶ ἀγοραίων, καὶ τῆς κοινότητος ὅλης δοσιμάτων παρεμβάλλεται, μήτε εἰς μητρόπολιν, ἢ εἰς κοιτήρια καὶ ἐξουσιαστὰς μαρτυρίαν φέρειν, καὶ τὸ δημοτικὸν ποιεῖν, προσέχοντες μόνον καὶ μόνον τῷ ἰδίῳ αὐτῶν καλῶ καὶ ἐπαινουμένῳ ἐπαγγέλματι. »
Εἰς ἐλάμβανον τοιαύτην παραγγελίαν καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς διδάσκαλοι !

Ζώης Κωνσταντίνου Καπλάνης.

δοθεῖν καὶ τῆς τῶν θεοφόρων πατέρων διδασκαλίας ἐπιμενέοντες ἐκμαθεῖν τὴν ἀρχαίαν ἡμετέραν διάλεκτον, ἥτις τὰ μέγιστα συντελεῖ καὶ πρὸς πᾶσαν ἄλλην μάθησιν. »

Ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα παραγγέλλει ὁ πατριάρχης, ἀξιούμενος τὴν κοσμιότητα τῶν ἡθῶν καὶ τὴν λογικὴν βελτίωσιν τῶν μαθητευομένων, καὶ διὰ τοῦτο προτρέπων τοὺς διδασκάλους νὰ ἀφιερῶσιν ὅλοι εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν, ἀντελλόμενος καὶ παρακελευόμενος προδραῶς αὐτοῖς ἵνα ἀπέχῃσι διόλου τῶν πο-

» Ἡ ἐπομένη ἐπιταγὴ τοῦ ἀσιδίου Καπλάνου εἶναι πρὸς τοὺς ἄλλοις ἀξιοσημείωτος, διότι ἀποδεικνύει πόσον ἐμερίμνη ὁ φιλόπατρις ἐκεῖνος περὶ πάντων ὅσα ἐδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ἔθνους. α Ἰκπειδὴ δὲ, λέγει ἐν τῇ πρὸς τὸν Κ. Πατριάρχην Βασιλείου ἐπιστολῇ, διεδόθη καὶ εἰς ἡμᾶς ἐν ταῦθα ἡ φήμη τοῦ θαυμαστοῦ ἔργου, εἰς τὸ ὁποῖον καταγίνεται ἡ αὐτόθι πάγκοινος σχολή, διὰ νὰ πλουτίσῃ τὸ γένος μὲ συνταξιν νέου λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου ἀπὸ ὅλα τὰ ἐκδοθέντα καὶ σωζόμενα λεξικά, καὶ ἀπὸ τοὺς ἐνδοξοῦς συγγραφεῖς Ἑλληνας

(έννοεῖ τὴν Κισθῶν), παρακαλῶ νὰ προσταχθῶσιν οἱ τῆς σχολῆς μου διδάσκαλοι νὰ κάμουν σημειώματα καὶ ἐξηγήσεις εἰς λέξεις σκοτεινάς καὶ δυσερμηνεύτους ὅπου νὰ ἀπαντήσωσιν εἰς τὰ βιβλία ἢ σώζονται εἰς τὴν κοινὴν ἐπιβίαν τῶν ἐκεῖσε ἐγκατοίκων, καὶ νὰ εἶναι εἰς χρέος νὰ στέλλωσιν εἰς τὴν αὐτῆς σχολὴν τὰ ταιαῦτα σημειώματα, τὰ ὅποια ἢμποροῦν ἴσως νὰ συνεισφέρουν εἰς τὸν ἀκρίβειαν τοῦ αὐτοῦ λεξικοῦ, καὶ γίνεται οὕτως ὁ τῆς γλώσσης θησαυρὸς τέλειος. ».

Θαυμάσωμεν τὸν ἄνδρα τοῦτον, καὶ σπεύτωμεν νὰ μιμηθῶμεν τὸ κατὰ δύναμιν τὸ παράδειγμα αὐτοῦ. Αὐτοὶ, καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτοῦ, καὶ οἱ διδάσκαλοι, καὶ ἡ Ἐκκλησία, περισώσαντες διὰ κινδύνων καὶ θυσιῶν, καὶ μόχθων τὴν Ἑλλάδα, παρέδωκαν πρὸς ἡμᾶς αὐτὴν δούλην μὲν, ἀλλὰ τηροῦσαν τὰ ὄργανα γνωρίσματα. Ἐπιμεληθῶμεν νὰ παραδώσωμεν καὶ ἡμεῖς αὐτὴν πρὸς τοὺς ἀπογόνους ἡμῶν ἐλευθέραν καὶ ἐνδοξον. Αὕτη εἶναι ἡ ἀληθέστερα τιμὴ ἢν δυνάμεθα ν' ἀπονεύωμεν εἰς τὴν μνήμην τῶν εὐεργετῶν τούτων τῆς πατρίδος, καὶ ἡ εἰλικρινεστέρη εὐγνωμοσύνη πρὸς τὰς εὐεργεσίας των (*).

Ἴδου ἡ Βιογραφία τοῦ ἀειμνήστου Καπλάνου.

Σύντομος Βιογραφία τοῦ Ζώη Κωνσταντίνου Καπλάνη.

—ο—

Ὁ μνήμης οὗτος ἄξιος, καὶ ἀμίμητος ἐν παραδείγματι ἄνθρωπος, ἐγεννήθη εἰς τὴν Γραικίαν τῷ 1736 ἔτει ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Ἡπειροῦ, ἐγγυὲς τῆς πόλεως Ἰωαννίνων, εἰς χωρίον Γραμμένο, ἀπὸ εὐσεβεῶν γονεῶν. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὠνομάζετο Κωνσταντῖνος, παρ' οὗ χειραγωγηθεὶς ἔμαθε τὰ ἱερά Γράμματα. Μετὰ θάνατον δὲ τῶν γονέων αὐτοῦ, ἀναχωρήσας αὐτὸς, ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων, ὅπου ἦν ὑπὸ τὴν πρόνοιαν τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, ζήσας ἄχρι τοῦ 1754 ἔτους. Διατριβῶν δὲ τότε ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὁ εὐπατρίδης Ἰωαννίνων καὶ ἐντιμὸς ἄνθρωπος, Παναγιώτης Χατζῆ Νίκου, καὶ παρατηρήσας εἰς τὸν ῥηθέντα Καπλάνη, ἐμφυτον νοδὸς ὀξύτητα, βίον σεμνόν, καὶ ἤδη χρηστὰ, παρέλαθεν αὐτὸν πρὸς ὑπουργίαν αὐτοῦ, καὶ συναπεδήμητε διὰ τὸ Βουκουρέστιον, πόλιν καθέδρας τῶν τῆς Δακίας Πριγκήπων, ὅπου ἦν μετερχόμενος αὐτὸς ὁ Χατζῆ Νίκος, τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ. Τὸ πιστόν τοῦ Καπλάνη, ἡ εὐαρέστησις πρὸς τὸν εὐεργέτην του, καὶ ἐκδουλεύσεις αὐτοῦ εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς ἐμπορίας του, παρεκίνησαν τὸν ῥηθέντα Χατζῆ Νίκον, διὰ νὰ ἀποφασίσῃ καὶ νὰ κάμῃ

αὐτὸν κοινωνόν κατὰ μέρος εἰς τὴν πραγματείαν του. Ἐλθὼν δὲ ὁ Καπλάνης ἀπὸ Βουκουρεστίου τῷ 1763 ἔτει ἐν τῇ μικρᾷ Ρωσίᾳ εἰς τὴν πόλιν τῆς Νίκου, ἦν ἐνεργῶν κοινῆ, διὰ συνδρομῆς τοῦ αὐτοῦ Χ. Νίκου, εἰς διαφόρους πόλεις Εὐρώπης τε καὶ Ρωσίας τὰς ὑποθέσεις τῆς ἐμπορίας αὐτῶν, ζήσας ἐκεῖ ὑπὲρ τὰ τριῶν ἔτη. Ἐἴτα δὲ τῷ 1771 ἔτει ἐλθὼν εἰς Μόσχαν ἠκολούθει ὡσαύτως τὴν κοινὴν ἐμπορίαν των ἱκανὸν καιρὸν. Ἀλλὰ χρέος αὐτοῦ τελευταῖον, καὶ ἀπαραίτητον ἔχων, τοῦ δοῦναι τῷ κοινῶ καὶ εὐεργέτῃ Χ. Νίκῳ, τὸν λογαριασμὸν τῆς συντροφίας ταύτης, ἐπεστράφη εἰς Βουκουρέστιον, ἔνθα θεωρήσαντες ὁμοῦ ἀκριβῶς ὅλους τοὺς ἐν μεταξὺ αὐτῶν συντροφικούς λογαριασμούς, κοινῇ γνώμῃ, καὶ ἀγάπῃ, συμφώνως ἐχώρισαν. Καὶ αὐτίς ὁ Καπλάνης ἐπιστρέψας εἰς Μόσχαν, μετήρχετο ἤδη μόνος τὰς ἐμπορικὰς αὐτοῦ ὑποθέσεις, εἰς διαφόρους πόλεις Ρωσίας τε καὶ Εὐρώπης. Ἀγαπῶν δὲ ὁ μακαρίτης τὴν ἡτυχον καὶ ἐλευθέραν τῶν ἀγάμων ζωὴν, ἐθεμελιώσατο τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ, ἐν τῷ Γραικικῷ Μοναστηρίῳ τοῦ ἀγίου Νικολάου, ἐξακολουθῶν τοῦ βοηθεῖν διὰ παντός, καθὼς τοὺς εἰς Μόσχαν παρευρισκομένους ἐνδεεῖς, οὕτως καὶ τοὺς ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ πτωχοὺς, δι' οὗ ἐπλήρου πρὸς αὐτοὺς τὸ χριστιανικὸν αὐτοῦ ἀπαραίτητον χρέος. Καὶ σωματικῶς μὲν ἐμακρύνθη ἀπὸ τῆς πατρίδος αὐτὸς, νοερῶς δὲ μᾶλλον ἐκλήθηνθη αὐτῷ ὁ ἔρος πρὸς αὐτὴν, ἐπειδὴ πρῶτον καὶ θεῖον ἔργον εἶχε διὰ παντός τὸ καλὸν τῆς πατρίδος του, πρὸς τὸ συντρέχειν ἐκεῖ, τὰ κατὰ δύναμιν τοῖς δεομένοις.

Ταῦτα τὰ θεάρεστα ἔργα ἐδιδάχθη αὐτὸς κατ' ἀρχὰς παρὰ τοῦ ῥηθέντος εὐεργέτου αὐτοῦ Π. Χατζῆ Νίκου, ὅστις οὐχὶ μόνον διὰ παντός ἦν βοηθῶν δόσει ἀ' ῥα τοῖς πτωχοῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ζώσιν ἔτι ὢν, πρῶτος τῶν Γραικῶν αὐτὸς κατέθετα αἰωνίως, εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ Ἰμπερατορικὸν Ὀρφανοτροφεῖον βιβλία εἰκοσιπέντε χιλιάδας, ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς τὸ ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας Γαζοφυλάκιον (κοινῶς Μπάγκον) ἱκανὴν ποσότητα γρημάτων ἐξ ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας, ὧν τὸν κατ' ἔτος τόκον, διωρίσατο πρὸς χρῆσιν διαφόρων θεαρέστων εὐποιῶν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ πόλιν τῶν Ἰωαννίνων.

Δευτέρᾳ δὲ χειραγωγία αὐτοῦ πρὸς ταῦτα τὰ πωτήρια ἔργα ἦν καὶ ὁ ἤδη ζῶν ἐν τῷ αὐτῷ Γραικικῷ Μοναστηρίῳ τοῦ ἀγίου Νικολάου, ἔκπαλαι γνήσιος φίλος αὐτοῦ, συνώνυμος καὶ γείτων, εὐγενὴς Γραικός, εὐπατρίδης Ἰωαννίνων Ζώης Ζωσιμάς, ὅστις σὺν τοῖς τρισὶν ἀυταδέλφοις αὐτοῦ, Ἀναστασίῳ, Νικολάῳ, καὶ Μιχαήλ, ὁμοθυμαδὸν πάντες, οὐχὶ μόνον τῇ ἐκδόσει τοῦ τύπου, δι' ἰδίας αὐτῶν δαπάνης ἀδράς, μετὰ πολλῶν ἑλληνικῶν ἐκκλησιαστικῶν, καὶ μαθηματικῶν βιβλίων, κατεπλούτισαν τὴν πατρίδα αὐτῶν, διανέμοντες ταῦτα τοῖς πᾶσι δωρεάν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν χρηματικὴν περιουσίαν κατέβαλλον αἰώ-

(*). Προτιρέομεν πάντας τοὺς ἔχοντας πολλὰς ἢ ὀλίγας εἰδήσεις περὶ τῶν ταιούτων εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος νὰ δημοσιεύσωσιν ἢ νὰ δικκοινώσωσιν αὐτὰς πρὸς ἡμᾶς. Ὅπως πῶς μόνον δυνάμεθα νὰ συντάξωμεν πλήρεις βιογραφίαι, ἵνα μὴ ἀπολειθῇ τὸ μνημόσυνον ἀνδρῶν ἐπ' οἷς κλυαίται ἡ πατρίς.

νίως, εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ ῥηθέν Ἱμπερατορικὸν Ὀρφανοτροφεῖον, πρὸς βάσιν, καὶ ὠφέλειαν τοῦ συστηθέντος παρ' αὐτῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, πόλει τῶν Ἰωαννίνων, ἰδίου αὐτῶν Σχολείου τῶν Ζωσιμάδων. Ὁ ἕως τούτων τῶν ἀμιμήτων πατριωτῶν πρὸς τὴν πατρίδα αὐτῶν, τόσος μέγιστός ἐστιν, ὥστε ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ νοῦς, προόδου τῶν ἡθῶν τῶν συμπατριωτῶν αὐτῶν, καὶ πάντων τῶν Γραικῶν, πόθῳ αὐτοὶ ὕλικῳ φέροντες ἑαυτοὺς, ἀφιέρωσαν τῷ γένει αὐτῶν.

Τοιοῦτοι εὐποιηταὶ ἐκ τῆς ῥηθείτης πόλεως τῶν Ἰωαννίνων, εἶναι καὶ ἄλλοι, οἵτινες ὡσαύτως οὐχὶ ὀλίγην ποσότητα κατέθεσαν αἰωνίως εἰς τὴν τῶν ἐφόρων Βουλὴν, διατάττοντες τοὺς λαμβανομένους τόκους ἐξ αὐτῆς τῆς ποσότητος νὰ μεταχειρίζονται εἰς διάφορα θεάριστα ἔργα πρὸς ὠφέλειαν τῆς πατρίδος αὐτῶν.

Αὐτοὶ λέγω, οἱ ἀξιωματικοὶ εὐποιηταὶ τῆς πατρίδος αὐτῶν, καὶ πάντων τῶν Γραικῶν, ἀνεζώπυρησαν καὶ εἰς τὸν ἐντιμὸν Καπλάνην ζῆλον μέγαν πρὸς φωτισμὸν τῆς φιλότιτης αὐτοῦ πατρίδος, καὶ συνδρομὴν τῶν ἀπόρων ὀρφανῶν, δυστυχῶν καὶ ἀσθενῶν. Καὶ ἐν πρώτοις, τῷ 1797 ἔτει, κατέβαλεν αὐτὸς εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ Ἱμπερατορικὸν Ὀρφανοτροφεῖον αἰωνίως ρούβλια δέκα χιλιάδας, ὧν τοὺς τόκους διωρίσατο πρὸς ὠφέλειαν τοῦ εὐρισκομένου ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, πόλει τῶν Ἰωαννίνων, Νοσοκομείου. Δεύτερον θεμελιώσας αὐτὸς νεωστὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ἑλληνικὸν Σχολεῖον, δι' ἰδίων αὐτοῦ ἐξόδων, ἦν πέμπων τὸ κατ' ἔτος ἐκεῖ ἰκαυὴν ποσότητα χρημάτων, διὰ τὴν συντήρησιν καὶ πρόσδον τῶν διαφόρων ἐπιστημῶν καὶ διαλέκτων, τοῖς διδασκάλοις καὶ μαθηταῖς ἐκείνου τοῦ σχολείου. Τρίτον, διὰ τὴν ἀπαρτισμὸν τούτου τοῦ σωτηριώδους ἔργου, ἐζητήσατο αὐτὸς ἔτει 1805, ὅτι τὸ θεμελιωθὲν παρ' αὐτοῦ Σχολεῖον, ὑπὸ τὸ ἰδίον αὐτοῦ ἐπίκλην τοῦ Καπλάνη, νὰ στερεωθῇ παρὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκουμένου Πατριάρχου, καὶ τῆς ἱεράς περὶ αὐτὸν Συνόδου, διὰ Γράμματος Σιγγιλιώδους, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Τέταρτον εἰς βάσιν καὶ ὠφέλειαν τοῦ αὐτοῦ Σχολείου, κατέθετο αὐτὸς αἰωνίως, εἰς τὸ ἰδίον ἐν Μόσχᾳ Ἱμπερατορικὸν Ὀρφανοτροφεῖον ρούβλια ἑκατὸν χιλιάδας καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις δὲν ἐπελήθη καὶ τὴν πόλιν τῆς Νιζνῆς, ἐν ἣ ἔζησε πρὸς καιρὸν αὐτὸς, ἐντειλλόμενος τοῖς ἐπιτρόποις αὐτοῦ, καταβαλεῖν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐν Νιζνῆ Γραικικοῦ Μαγιστράτου, ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας αἰωνίως ρούβλια δέκα χιλιάδας, εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ Ἱμπερατορικὸν Ὀρφανοτροφεῖον τὴν δὲ χρονικὸν καρπὸν αὐτῶν διωρίσατο πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐκεῖ Νοσοκομείου, τῆς τροφῆς καὶ περιθαλῆς τῶν δυστυχῶν ἀσθενῶν.

Τελευταῖον δὲ ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος ἀνὴρ, βλέπων τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐλαττωμένας, καὶ ἀσθενήσας, ἔκρινε θεαρέτως εὐλογονγράψαι καὶ τὴν διαθήκην αὐτοῦ, ἐντελλόμενος ἐν

αὐτῇ, ὅπως μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, οἱ ἐκλεγμένοι παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπιτροποὶ του, ὅλην τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, (ἐξαιρούντες μόνον τὴν διορισθεῖσαν ποσότητα διὰ τοῦς συγγενεῖς του) ὁπόση ἤθελον ἐκκαθαρίσῃ τοῖς μετρητοῖς, νὰ τὴν καταβάλλουν αἰωνίως εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ Ἱμπερατορικὸν Ὀρφανοτροφεῖον, καθὼς διὰ τὴν ὠφέλειαν τοῦ ῥηθέντος ἐν τῇ Γραικικῇ Σχολείου του, οὕτως καὶ ἄλλων θεαρέτων ἔργων. Καὶ ταῦτα πάντα οἱ ἐπιτροποὶ αὐτοῦ, κατὰ τὸ τρέχον νῦν 1809 ἔτος, θεῖα συνάρσει ἐκπλήρωσαν κατὰ τὴν διαθήκην αὐτοῦ ἐντελῶς.

Μόλις οὖν τελειώσας τὴν διαθήκην αὐτοῦ, περὶ τῆς δωρηθείσης αὐτῷ παρὰ Θεοῦ περιουσίας, καὶ μετὰ μικρὸν καιροῦ διάστημα, ἀσθενήσας βαρέως, προσεκαλέσατο τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα, καὶ καθάρισας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πρῶτον, μετὰ καθαρᾶς ἐξομολογήσεως, καὶ θερμῆς μετανοίας, καὶ φιλιωθείς τῷ πανοικτίρμονι Θεῷ, σὺν ἄκρᾳ συντριβῇ καρδίας, καὶ εὐλαθείᾳ ψυχῆς ἐκοιμήθησε τῶν ἀγαπῶντων τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων, ἐνοπλισθεὶς ὡς χριστιανὸς ὄντως κατὰ τὸ πρέπον τοῖς ὀρθόδοξοις.

Πρὸ τοῦ θανάτου δὲ αὐτοῦ διὰ τινῶν ὠρῶν προσκαλετάμενος τοὺς αὐτοῦ ἐπιτρόπους, τὸν Κολληγίου Ἀστέτορα Μωῦσῆν Δημητρίου Κρίτσκη, Θεόδωρον Δημητρίου Μετσοβίτην, καὶ Ἰωάννην Τομαζάκη, ὡσαύτως καὶ τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα Ἱερομόναχον Ἀγαθάγγελον, καὶ τοὺς πλητιστέρους αὐτοῦ φίλους καὶ οἰκείους, ἔχων ἔτι ὑγιῆ τὸν νοῦν, καὶ σώαν τὴν κρίσιν αὐτοῦ, ἐκέλευσε συναγαγεῖν πάντα τὰ ἀναγκαῖα αὐτοῦ γράμματα, καὶ τὰς χρεωστικὰς αὐτῷ ὁμολογίας, ὡσαύτως καὶ τὴν διαθήκην του, καὶ ὅσα τότε παρευρέθησαν αὐτῷ χρήματα μετρητά. Καὶ βαλλόντες αὐτοὶ ἐνώπιον αὐτοῦ πάντα, ἐνδον εἰς ξεχωριστὸν κιβώτιον, καὶ κλείσαντες, ἐσφράγιζαν αὐτὰ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ σφραγίδι· τότε δὲ ἐνεχειρίσατο αὐτὸς ἀμέσως τὴν μὲν σφραγίδα τῷ πνευματικῷ αὐτοῦ πατρί, τὴν δὲ κλεῖδα ἔφησε παρ' ἑαυτοῦ. Καὶ εἰς τέλος συγχωρηθεὶς μετὰ πάντων τῶν παρευρεθέντων ἐκεῖ ἀδελφῶν, καὶ εὐχαριστήσας τὸν Θεόν, τὸν καταξιώσαντα αὐτὸν διὰ τὴν ἄρατον αὐτοῦ ἀγαθότητα καὶ φιλανθρωπίαν, τὰ πάντα διαθέσθαι καλῶς, κατὰ τὸν σκοπὸν, καὶ ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας του, ἦν περιέκων πρῶτος τὸν θάνατον.

Καὶ οὕτως πλήρης ἡμερῶν γενόμενος μετὰ τινῶν ὠρῶν παρέλευσιν, ἐν τελείᾳ μνήμῃ ὁ μακάριος Καπλάνης ἐκοιμήθη τὸν θάνατον ὕπνον, ὡς τὰ νήπια πρῶτος, μεταθῆς πνευματικῶς εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν τῇ 20 Δεκεμβρίου 1806, κατὰ τὸ ἐξδομηκοστὸν ἔτος ἀπὸ γεννήσεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὅλος ὁ καιρὸς τῆς ζωῆς του, ἀπόδειξις ἐστὶ φανερά, ὅτι Θεὸς τὴν συντηρῶν αὐτὸν διὰ τὴν τύχην, καὶ εὐποιίαν τῶν πολλῶν.

Τριῶν δὲ ἡμερῶν παρελθουσῶν, ἐτελειώθη ἐπ' αὐτῷ ἐν τῷ Γραικικῷ Μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου Νικολάου πάντα τὰ τῆς κηδείας αὐτοῦ καλῶς, ἐκρωγήσας αὐτῷ καὶ λόγον ἐπιτάφιον, ὁ πνευματικὸς

αὐτοῦ πατὴρ Ἱερομόναχος Ἀγαθάγγελος στέφανον ἐγκωμίων ταῖς ἀρεταῖς κατέπλεξεν αὐτοῦ· τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ τῆ ταφῆ παρεδόθη εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ πρώτης κλάσεως σταυροπήγιον Μοναστήριον τοῦ Δονσκῶ, ὅπου αὐτοὶ οἱ ἐντιμοὶ ἐκπληρωταὶ τῆς βουλῆς αὐτοῦ πρὸς παντοτεινὴν τοῦ κοιμηθέντος μὴ μνη, οὐχὶ μόνον τύρβην ἔλαβον, καλεῦντες χιλιάρχοι ἐπὶ πλακὸς τοῦ μῆματος τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Γραικίᾳ πρὸ αὐτῶν ἀπεστάλη εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ σὺν δυσὶν ἐπιγραφαῖς εἰκονίζουσας τὰς εὐχαριστηρίου· αἰσθήσεις τῶν ἀρετῶν τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῦ· οἱ ῥηθέντες δὲ ἐπίτροποι του, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς διαθήκης τοῦ Μακαρίτου Καπλάνη, συναγαγόντες πάντα τὰ ἐκπολεωθέντα πρὸς αὐτὸν διὰ χρεωστικῶν Γραμμάτων παρ' ἄλλων χρήματα, κατέβαλλον αὐτὰ δι' ἰδίας αὐτῶν ἀναφορᾶς αἰωνίως εἰς τὸ πικλάκις ἀναμνησθῆν τῆς Μόσχας Ἱμπερατορικῶν Ὀρφανοτροφείων πρὸς παντοτεινὴν αὐτῶν ἀσφάλειαν· καὶ λαβόντες διὰ αὐτὰ ὀκτὼ Γράμματα τοῦ Γαζοφυλακίου διὰ ῥούθλια ἑξ ὀκτὼ μὲν καὶ μίαν χιλιάδα, ἕκαμαν αὐτοὶ τελευταίαν καταγραφὴν ὅλων τῶν ἀναγκαίων Γραμμάτων, ἃ περ θέλει φυλάττειν εἰς ξεχωριστὸν παρ' αὐτῶν ἐτοιμασθῆν κιβώτιον, ἵνα τὰ γράμματα ταῦτα πάντα, καὶ ἡ σφραγίς, ἡ οὕσα προητοιμασμένη πρὸ πολλοῦ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Καπλάνη, μὲ ἐπιγραφὴν πρὸς χρῆσιν παντοτεινὴν τῶν ὑποθέσεων τοῦ σχολείου καὶ λοιπῶν, διαδοχικῶς διαβαίνοντα ἀπὸ χεῖρας εἰς χεῖρας τῶν μελλόντων ἐπιτρόπων αὐτοῦ, πεφυλαγμένα ὡς διὰ παντός σῶμα καὶ ἀνελεῖπῃ· καὶ ταύτην τὴν καταγραφὴν σὺν τῇ σφραγίδι ὁμοῦ ἐνέγραψαν οἱ ῥηθέντες ἐπίτροποι αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπίτηδες παρ' αὐτῶν γιγνομένην σειροσφραγίζον βιβλίον, βεβαιώσαντες καὶ ἐπικυρώσαντες αὐτὴν διὰ ἰδίων αὐτῶν ὑπογραφῶν καὶ σφραγίδων.

Τὸ ἀναμνησθῆν δὲ κιβώτιον μετὰ τῶν περιεχομένων ἐν αὐτῷ Δοκουμένων, καθὼς εἰς τὴν καταγραφὴν φαίνονται, νὰ μὲν παντοτεινὰ πεφυλαγμένον διὰ τοῦτο οἱ ἐπίτροποι ἔκριναν εὐλογον καὶ ἐκατάβησαν αἰωνίως εἰς τὴν ῥηθεῖσαν τῶν ἐφόρων Βουλῆν μὲ Ἀσιγνάτζιας τοῦ Μπάγκου τριακόσια ῥούθλια, καὶ διὰ αὐτὴν τὴν ποσότητα ἔλαβον γράμμα ἐπ' ὀνόματι τῶν διορισθησομένων ἐνταῦθα εἰς Μόσχαν διαδοχικῶς ἐπιτρόπων τοῦ ῥηθέντος Καπλάνη ἐν δυνάμει τῆς διαθήκης του, τοὺς λαμβανομένους δὲ χρονικοὺς τόκους ἐξ αὐτῆς τῆς ποσότητος νὰ μεταχειρίζονται πρὸς ὠφέλειαν τοῦ τόπου, ἐνθα μέλλει νὰ φυλάττεται ἡ ἐπίτηδες ἀγορασθεῖσα παρ' αὐτῶν σιδηρὰ κασέλα, εἰς τὴν ὁποίαν κατετέθη τὸ ῥηθέν κιβώτιον, καθὼς φαίνεται εἰς τὴν δοθεῖσαν παρ' αὐτῶν τῶν ἐπιτρόπων φανέρωσιν περὶ αὐτῆς τῆς ποσότητος εἰς τὴν τῶν ἐφόρων βουλῆν.

Τοιοῦτος ἦν αὐτὸς ὁ ἀξιάγαστος ἀνὴρ, οὗτινος ἡ ζωὴ ἐνταῦθα συντόμως ἱστορεῖται, περὶ τοῦ ὁποίου δέχα κολακείας ἀπαθῶς, καὶ θαρρόντες δυνάμεθα εἰπεῖν, ὅτι ἀπὸ αὐτὸν τὸν δυστυχῆ τῆς αἰχμαλωσίας καιρῶν, καθ' ἃν τὸ τῶν Ἑλλήνων γένος ἔπεσεν

ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων, σπανίως εὐρέθησαν τοιοῦτοι Γραικοὶ οἵτινες ἐδουλήθησαν θυσιάσαι πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτῶν ἐκτεινομένων, ὡς φαίνεται, ἐπὶ ἕκαστὸν ὀγδοήκοντα τρεῖς χιλιάδας καὶ τριακόσια ῥούθλια. Ἀλλ' αὐτὸς ἐκτὸς τῆς ἀφιέρωσως τοσαύτης ποσότητος μηδεμιᾶς ἐρείσατο δαπάνης καὶ πρὸς ἀνακαίνισιν τοῦ προδιορισθέντος παρ' αὐτοῦ μεγαλωτάτου οἴκου ὑπὲρ τοῦ ῥηθέντος σχολείου ἐν τῇ Γραικίᾳ, καὶ ἄλλων θεαρέστων αὐτοῦ πράξεων, εἰς τὸ νὰ παραστήσῃ εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ σχολεῖον καὶ ἐπίσημον βιβλιοθήκην σὺν διαφόροις τοῦ κύκλου τῶν ἐπιστημῶν πολυεξόδοις ὄργανοις.

Ὁ εὐγνώμων ἀναγνώστης, ἐκ ταύτης τῆς συντόμου περιγραφῆς τῆς πολιτείας αὐτοῦ, καθαρῶς θέλει ἰδῆ, ὅτι αὐτὸς ὁ ἐντιμος ἀνὴρ, ἔζησεν οὐχὶ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ διὰ τὴν συνδρομὴν τῶν ὄρφανῶν, δυστυχῶν, ἀσθενῶν, τῶν πτωχῶν μαθητῶν, τῶν διδασκάλων, καὶ διὰ τὸν φωτισμὸν τῶν συμπατριωτῶν αὐτοῦ. Ἐπεθύμει αὐτὸς, ὅτι οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων νὰ γεννήτουν νεωστὶ Ἀριστείδας, καὶ Θεμιστοκλέας, Σωκράτους, καὶ Πλάτωνας, ἐπεθύμει ὅτι πάντες οἱ μεγάλοι ἄνδρες τῶν προγόνων αὐτῶν, νὰ ἀναστηθοῦν πάλιν εἰς τὴν Γραικίαν· καὶ δι' ὅλα αὐτὰ δὲν χρεωστεῖ ἄρα τὸ τῶν Ἑλλήνων γένος τὰς τοιαύτας εὐποιίας αὐτοῦ νὰ ἐγχαράξῃ αἰωνίως εἰς τὴν εὐχάριστον καρδίαν αὐτοῦ βαθύως; Διὰ ταῦτα λοιπὸν οὐχὶ μόνον πάντες οἱ ἦδη ζῶντες συμπατριῶται αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν χρεωστοῦν ὁμολογεῖν αὐτὸν πατέρα, καὶ εὐεργέτην. Ἡ ἱστορία δὲ τῶν Γραικῶν δὲν θέλει λείψῃ νὰ κατατάξῃ τὸ ὄνομα τοῦ ἐναρέτου τούτου ἀνδρὸς εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀναστητάντων τὸν φωτισμὸν, καὶ τῶν τὰς εὐποιίας θεσμοθετησάντων, καὶ νὰ στήτῃ αὐτὸν ἀπαθῶς ἐν τῇ τάξει, μετὰ τῶν μεγάλων ἐκείνων τῆς ἀρχαιότητος ἀνδρῶν, τῶν περὶ τῆς πατρίδος αὐτῶν κεκοιμησάντων, καὶ φροντισάντων.

—ο—

Ἀλλ' αὐτὸς τῆς εὐποιίας ὁ κροῦνός, καὶ τῆς καλοσύνης ἡ βάσις παρ' ὅλα ταῦτα τὰ φυσικὰ αὐτοῦ, καὶ ἠθικὰ θεάρετα πλεονεκτήματα, δὲν ἐξέφυγεν ὡς ἄνθρωπος καὶ τὴν κατηγορίαν τινῶν ζώϊων, οἱ ὁποῖοι κοινῶ φθόνῳ κινούμενοι, ἐδυσφήμουν πολλάκις τὸν μακαρίτην, ἐτι ζῶντα καὶ ἀκούοντα αὐτοῦς πολλάκις, ὡς φιλάργυρον· ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἀπατηθέντες οὔσης τῆς ἀρετῆς τοῦ ἀνδρὸς κεκρυμμένης βαθύως, καὶ τῶν πραγμάτων μόνον κατ' ἐπιφάνειαν ψευδῶς φαινομένων, ὡς περ φιλαργυρίας παραφυσίων ἦν γὰρ δῆπου αὐτὸς ἐναλλάξ, ἀριστος οἰκονόμος τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ, πολυπλασιάζων ἀκαταπαύστως τὸ δοθὲν αὐτῷ τάλαντον πρὸς ὠφέλειαν τῶν δεομένων. Ζήτησεν γὰρ ὁ ἀείμνηστος αὐτὸς Καπλάνης, βίον σώφρονα, ἐντιμον, λιτὸν, καὶ ταπεινὸν θεαρέστως, καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ, βίον ἄλλοις πολλοῖς κατέλειπε.